

Ed. 546. Frumvarp til laga [272. mál]

um breyting á lögum nr. 73, 21. júní 1973 um meðferð opinberra mála.

(Lagt fyrir Alþingi á 94. löggjafarþingi, 1973—1974.)

1. gr.

Í stað orðsins „Saksóknari“ í 1. málsg. 5. gr. komi orðið: Ríkissaksóknari.

2. gr.

6. tl. 8. gr. orðist svo:

Ríkissaksóknari, vararíkissaksóknari, saksóknarar, sbr. 5. mgr. 20. gr., og fulltrúar ríkissaksóknara.

3. gr.

4. mgr. 18. gr. orðist svo:

Ríkissaksóknari skal halda sakaskrá fyrir land allt. Dómsmálaráðherra setur fyrirmæli um sakaskrá og sakavottorð.

4. gr.

20. gr. orðist svo:

Ríkissaksóknari fer með ákærvaldið.

Forseti skipar ríkissaksóknara. Hann skal fullnægja lagaskilyrðum til skipunar í dómaraembætti í Hæstarétti. Ríkissaksóknari nýtur sömu launa og annarra lögkjara sem hæstaréttardómarar, eftir því sem við verður komið.

Ríkissaksóknara til aðstoðar eru vararíkissaksóknari, fulltrúar ríkissaksóknara, svo og saksóknarar, sbr. 5. mgr. þessarar greinar. Allir skulu þeir hlíta fyrir mælum ríkissaksóknara í störfum sínum.

Vararíkissaksóknari skal fullnægja sömu skilyrðum og ríkissaksóknari til skipunar í embætti. Forseti skipar vararíkissaksóknara. Vararíkissaksóknari fer með vald ríkissaksóknara í fjarveru eða forföllum ríkissaksóknara eftir nánari ákvörðun hans.

Ef ríkissaksóknari og vararíkissaksóknari anna eigi flutningi mála fyrir Hæstarétti auk annarra embættisstarfa, þá getur dómsmálaráðherra ákveðið, að við embætti ríkissaksóknara skuli starfa einn eða tveir saksóknarar.

Saksóknarar skulu fullnægja sömu skilyrðum og ríkissaksóknari til skipunar í embætti. Forseti skipar saksóknara.

Annað starfslið til aðstoðar ríkissaksóknara, þ. á m. fulltrúa með lögfræðiprófi, skipar dómsmálaráðherra með samþykki ríkissaksóknara.

Ríkissaksóknari hefur embættisskrifstofu í Reykjavík.

5. gr.

Í stað orðsins „Saksóknari“ í 1. málsg. 21. gr. komi orðið: Ríkissaksóknari. Í stað orðsins „saksóknari“ í 1. málsl. 2. málsg. sömu greinar komi orðið: ríkissaksóknari.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 2. málsl. 2. málsg. sömu greinar komi orðið: ríkissaksóknara.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 3. málsg. sömu greinar komi orðið: ríkissaksóknara.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 4. málsg. sömu greinar komi orðið: ríkissaksóknara.

6. gr.

22. gr. orðist svo:

Þegar ríkissaksóknari er svo riðinn við mál eða aðila, að hann mætti eigi gegna dómastörfum í því, skal hann tilkynna það dómsmálaráðherra. Nú berst ráðherra slík tilkynning eða hann fær vitneskju um það með öðrum hætti, og skipar hann þá vararíkissaksóknara eða annan löghæfan mann, sbr. 2. mgr. 20. gr., til meðferðar þess máls.

Nú er ríkissaksóknari settur samkvæmt ákvæðum þessarar greinar, og ákveður dómsmálaráðherra honum þá þóknun fyrir starf hans.

7. gr.

Í stað orðsins „saksóknari“ í 2. málsg. 23. gr. komi orðið: ríkissaksóknari.

8. gr.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 1. málsl. 1. málsg. 24. gr. komi orðið: ríkissaksóknara.

Í stað orðsins „Saksóknari“ í 2. málsl. 1. málsg. sömu greinar komi orðið: Ríkissaksóknari.

9. gr.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 1. málsl. 3. málsg. 25. gr. komi orðið: ríkissaksóknara.

Í stað orðsins „saksóknari“ í 2. málsl. sömu málsgreinar komi orðið: ríkissaksóknari.

10. gr.

Í stað orðsins „saksóknara“ á þremur stöðum í 27. gr. komi orðið: ríkissaksóknara.

11. gr.

Í stað orðsins „saksóknari“ í 28. gr. komi orðið: ríkissaksóknari.

12. gr.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 1. málsg. 29. gr. komi orðið: ríkissaksóknara.

Í stað orðsins „Saksóknari“ í 1. másl. 2. málsg. sömu greinar komi orðið: Ríkissaksóknari.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 2. másl. 2. málsg. sömu greinar komi orðið: ríkissaksóknara.

13. gr.

Í stað orðsins „saksóknari“ í 30. gr. komi orðið: ríkissaksóknari.

14. gr.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 3. málsg. 32. gr. komi orðið: ríkissaksóknara.

15. gr.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 2. málsg. 33. gr. komi orðið: ríkissaksóknara.

16. gr.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 1. málsg. 42. gr. komi orðið: ríkissaksóknara.

17. gr.

Í stað orðsins „saksóknari“ í 2. málsg. 73. gr. komi orðið: ríkissaksóknari.

18. gr.

74. gr. orðist svo:

Dómari getur horið undir ríkissaksóknara, hvort rannsókn skuli hefja eða fram halda, og tekur þá ríkissaksóknari ákvörðun um það atriði. Ríkissaksóknari getur af sjálfsdáðum farið þess á leit við dómara, að hann hefji rannsókn eða haldi áfram þegar hafinni rannsókn. Ef dómari telur, að krafa ríkissaksóknara verði eigi tekin til greina, með því að skilyrði laga um refsingu í því máli skorti, svo sem vegna þess að eigi sé um refsiverða háttsemi að tefla, refsikrafa fyrnd, ákærvaldið bresti aðild o. s. frv., þá veitir dómari ríkissaksóknara kost á að skýra málið og kveður síðan upp úrskurð um, hvort taka skuli kröfu ríkissaksóknara til greina. Samsvarandi gildir, þegar rannsóknar er krafist í málum, er greinir í 3. málsg. 21. gr.

19. gr.

1. mgr. 79. gr. orðist svo:

Nú sætir mál sókn og vörn fyrir héraðsdómi eftir málshöfðun, shr. 130. gr., og sækir þá ríkissaksóknari málið, en falið getur hann þó sókn þess vararíkissaksóknara, saksóknara eða fulltrúa sínum, er fengið hefur til þess löggildingu dómsmálaráðherra. Heimilt er einungis að löggilda fulltrúa, er fullnægja skilyrðum til skipunar í héraðsdómaraembætti, hafa fengið leyfi til málflutnings fyrir héraðsdómi eða fullnægja skilyrðum til þess að fá slík leyfi. Heimilt er og ríkissaksóknara að skipa sækjanda máls einhvern hæstaréttarlögmann eða héraðsdómslögmann, enda hafi sá fengið löggildingu dómsmálaráðherra til sóknar opinberra mála í héraði. Ekki má sækjandi vera nokkur sá, er gerði dómara óhæfan til að fara með mál, né heldur sá, er vegna afstöðu sinnar til máls eða aðilja væri óhæfur dómari í því máli.

20. gr.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 1. másl. 1. málsg. 84. gr. komi orðið: ríkissaksóknara.

Í stað orðsins „saksóknari“ í 2. másl. sömu málsg. komi orðið: ríkissaksóknari.

21. gr.

Í stað orðsins „saksóknari“ í 2. málsg. 87. gr. komi orðið: ríkissaksóknari.

22. gr.

Í stað orðsins „saksóknari“ í 3. málsg. 112. gr. komi orðið: ríkissaksóknari.

Í stað orðanna „Saksóknari ríkisins“ í 4. málsg. sömu greinar komi orðið: Ríkissaksóknari.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 5. málsg. sömu greinar komi orðið: ríkissaksóknara.

Í stað orðsins „saksóknari“ á tveimur stöðum í 6. málsg. sömu greinar komi orðið: ríkissaksóknari.

23. gr.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 1. másl. 1. málsg. 115. gr. komi orðið: ríkissaksóknara.

Í stað orðsins „saksóknari“ í 2. másl. sömu málsg. komi orðið: ríkissaksóknari.

Í stað orðsins „saksóknari“ í 2. málsg. sömu greinar komi orðið: ríkissaksóknari.

24. gr.

Í stað orðsins „Saksóknari“ í 1. málsg. 118. gr. komi orðið: Ríkissaksóknari.

25. gr.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 2. málsg. 124. gr. komi orðið: ríkissaksóknara.

Í stað orðsins „saksóknari“ í 3. málsg. sömu greinar komi orðið: ríkissaksóknari.

26. gr.

Í stað orðsins „Saksóknari“ í 2. tl. 129. gr. komi orðið: Ríkissaksóknari.

27. gr.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 2. tl. 1. málsg. 130. gr. komi orðið: ríkissaksóknara.

Í stað orðsins „Saksóknari“ í 2. málsg. sömu greinar komi orðið: Ríkissaksóknari.

28. gr.

Í stað orðsins „saksóknari“ á tveim stöðum í 131. gr. komi orðið: ríkissaksóknari.

29. gr.

1. málsg. 143. gr. orðist svo:

Í dómi eða úrskurði, ef máli lýkur án dóms, skal almennt kveða á um skyldu ákærða til að greiða sakarkostnað án ákvörðunar fjárhæðar. Þóknun skipaðs sækjanda og verjanda skal þó ákveða tiltekinni fjárhæð, sbr. 2. málsg. 87. gr. Þegar mál er sótt af ríkissaksóknara, vararíkissaksóknara, saksóknara eða fulltrúa ríkissaksóknara, sbr. 1. málsg. 79. gr. og 1. málsg. 181. gr., skal það gert án sérstaks endurgjalds bæði í héraði og fyrir Hæstarétti. Verði ákærða í slíku máli dæmt að greiða sakarkostnað, skal honum þá gert að greiða tiltekna fjárhæð málssóknarlauna, er renni í ríkissjóð. Þóknun verjanda, sem kemur fyrir dóm utan lög-sagnarumdæmis, þar sem með aðalmál er farið, svo og annan kostnað þar ákveður dómari aukamálsins.

30. gr.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 1. tl. og 3. tl. 154. gr. komi orðið: ríkissaksóknara.

31. gr.

Í stað orðsins „Saksóknari“ í 171. gr. komi orðið: Ríkissaksóknari.

32. gr.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 2. málsg. 174. gr. komi orðið: ríkissaksóknara.

33. gr.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 1. málsg. 175. gr. komi orðið: ríkissaksóknara.
Í stað orðsins „saksóknara“ á tveimur stöðum í 2. málsg. sömu greinar komi orðið: ríkissaksóknara.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 4. málsg. sömu greinar komi orðið: ríkissaksóknara.

34. gr.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 2. málsg. 177. gr. komi orðið: ríkissaksóknara.
Í stað orðsins „saksóknara“ í 3. málsg. sömu greinar komi orðið: ríkissaksóknara.

35. gr.

Í stað orðsins „saksóknari“ í 1. málsg. 179. gr. komi orðið: ríkissaksóknari.
Í stað orðsins „saksóknari“ á þremur stöðum í 2. málsg. sömu greinar komi orðið: ríkissaksóknari.

Í stað orðsins „saksóknari“ á tveimur stöðum í 1. og 2. málsl. 3. málsg. sömu greinar komi orðið: ríkissaksóknari.

Í stað orðsins „saksóknara“ á tveimur stöðum í 3. og 4. málsl. sömu málsg. komi orðið: ríkissaksóknara.

36. gr.

Í stað orðsins „Saksóknari“ í 1. málsg. 180. gr. komi orðið: Ríkissaksóknari.
Í stað orðsins „saksóknari“ á þremur stöðum í 2. málsg. sömu greinar komi orðið: ríkissaksóknari.

Í stað orðsins „Saksóknari“ í 1. málsl. 3. málsg. sömu greinar komi orðið: Ríkissaksóknari.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 2. málsl. sömu málsg. komi orðið: ríkissaksóknara.

37. gr.

181. gr. orðist svo:

Ríkissaksóknari sækir öll opinber mál í Hæstarétti, og hvíla á honum sömu skyldur, sem hvílt hafa á sækjanda fyrir þeim dómi, og samkvæmt þeim fyrir mælum, er í lögum þessum segir.

Ríkissaksóknari getur falið vararíkissaksóknara eða saksóknara að flytja tiltekín opinber mál í Hæstarétti.

38. gr.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 182. gr. komi orðið: sækjanda.

39. gr.

Í stað orðsins „saksóknari“ í 184. gr. komi orðið: sækjandi.

40. gr.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 2. málsl. 1. málsg. 186. gr. komi orðið: ríkissaksóknara.

Í stað orðsins „saksóknari“ í 3. málsl. sömu málsg. komi orðið: ríkissaksóknari.
Í stað orðsins „Saksóknara“ í 1. málsl. 2. málsg. sömu greinar komi orðið: Ríkissaksóknara.

Í stað orðsins „saksóknari“ í 2. málsl. sömu málsg. komi orðið: ríkissaksóknari.

41. gr.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 191. gr. komi orðið: ríkissaksóknara.

42. gr.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 1. málsg. 193. gr. komi orðið: ríkissaksóknara.

43. gr.

Í stað orðsins „Saksóknari“ í 1. málsg. 194. gr. komi orðið: Ríkissaksóknari.

44. gr.

Í stað orðsins „saksóknari“ í 195. gr. komi orðið: ríkissaksóknari.

45. gr.

Í stað orðsins „saksóknara“ í 1. málsg. 198. gr. komi orðið: ríkissaksóknara.

46. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

47. gr.

Þegar lög þessi hafa öðlast gildi, skal fella ákvæði þeirra inn í meginmál laga nr. 73 21. júní 1973, um meðferð opinberra mála, og gefa þau út svo breytt.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Frumvarp þetta er samið af réttarfarsnefnd samkvæmt fyrirlegi í ákvæði til bráðabirgða í lögum nr. 23/1973, og er lagafrumvarpið flutt óbreytt eins og nefndin gekk frá því, en frumvarpinu fylgdi frá nefndinni svo hljóðandi

Greinargerð.

Í lögum nr. 23 frá 17 apríl 1973 er svofellt ákvæði til bráðabirgða: „Réttarfarsnefnd skal falið að endurskoða réttarstöðu fulltrúa saksóknara ríkisins með hliðsjón af réttarstöðu og lögkjörum hliðstæðra ríkisstarfsmanna og ljúka endurskoðuninni það tímanlega, að unnt verði að leggja fram frumvarp um það efni í byrjun næsta þings“.

Í samræmi við þetta ákvæði hefur nefndin tekið mál þetta til meðferðar, rætt það á nokkrum fundum og orðið sammála um framangreint frumvarp.

Frumvarpið felur í sér þá breytingu frá gildandi lögum, að embættisheiti saksóknara ríkisins verði ríkissaksóknari. Þessi breyting er eðlileg með tilliti til þess, að gert er ráð fyrir í frumvarpinu, að fleiri en einn beri stöðuheitið saksóknari.

Auk þess er þetta heiti í samræmi við sambærileg embættisheiti á Norðurlöndum og ætti að falla vel að íslensku máli.

Frumvarpið gerir ráð fyrir, að við embætti ríkissaksóknara starfi vararíkissaksóknari, sem sé staðgengill ríkissaksóknara í fjarveru hans. Einnig er gert ráð fyrir, að dómsmálaráðherra sé heimilt að skipa einn eða tvo saksóknara, ef þörf krefur við málflutningsstörf fyrir Hæstarétti.

Þrátt fyrir nefnda breytingu á núverandi embætti saksóknara ríkisins, þá er ekki ætlað til þess, að valdsvið yfirmanns embættisins, ríkissaksóknara, skerðist frá því, sem nú er.

Frumvarpið felur í sér nokkra breytingu á ákvæðum um sókn mála fyrir Hæstarétti. Með lögum nr. 23 frá 17. apríl 1973 var gerð sú breyting á þágildandi lögum, að saksóknara ríkisins, er áður hafði einn heimild til þess að sækja mál fyrir Hæstarétti, var heimilað að fela fulltrúum sínum sókn máls fyrir þeim rétti, enda fullnægðu þeir lagaskilyrðum til skipunar í embætti saksóknara ríkisins. Frumvarp þetta gerir hins vegar ráð fyrir, að ríkissaksóknari og vararíkissaksóknari sækji mál fyrir Hæstarétti. Auk þess er dómsmálaráðherra heimilt eins og áður segir að skipa einn eða tvo saksóknara, ef ríkissaksóknari og vararíkissaksóknari anna eigi flutningi mála fyrir þeim rétti. Með þessari breytingu, er frumvarpið felur í sér, þykir ekki lengur þörf á því, að fulltrúar ríkissaksóknara hafi heimild til þess að sækja mál fyrir Hæstarétti.

Frumvarpið felur einnig í sér smávægilegar breytingar á ákvæðum um sókn mála fyrir héraðsdómi og verður vikið nánar að því síðar.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1., 2. og 3. gr.

Þarfnast ekki skýringa.

Um 4. gr.

Svo sem að framan greinir, er heiti á núverandi embætti saksóknara ríkisins breytt. Samkvæmt frumvarpinu kallast þessi embættismaður ríkissaksóknari. Auk þess er gert ráð fyrir, að skipaður verði vararíkissaksóknari og ákveðin heimild til þess að skipa einn eða tvo saksóknara, ef þörf krefur vegna anna við málflutning fyrir Hæstarétti. Valdssvið ríkissaksóknara verður það sama og valdssvið saksóknara ríkisins er nú.

Um 5. gr.

Þarfnast eigi skýringa.

Um 6. gr.

Ákvæði 2. mgr. er hið sama og ákvæði 2. mgr. 181. gr. gildandi laga, en efnislega á ákvæði þetta betur heima í þessari grein.

Um 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., og 18. gr.

Þarfnast eigi skýringa.

Um 19. gr.

Í gildandi lögum segir að saksóknari skipi sem sækjanda í máli fyrir héraðsdómi einhvern hæstaréttarlögmann eða héraðsdómslögmann, er hafi fengið löggildingu dómsmálaráðherra til sóknar opinberra mála í héraði. Enn fremur segir, að rétt sé þó saksóknara að sækja mál sjálfur eða láta fulltrúa sinn gera það.

Frumvarpið felur í sér þá breytingu, að gert er ráð fyrir því sem aðalreglu, að ríkissaksóknari sækji mál eða feli sókn máls vararíkissaksóknara, saksóknara eða fulltrúa sínum, er fengið hefur til þess sérstaka löggildingu. Jafnframt er ríkissaksóknara þó heimilað að fela sókn máls málflutningsmönnum þeim, sem að framan greinir.

Um 20., 21., 22., 23., 24., 25., 26., 27., 28., 29., 30., 31., 32., 33., 34., 35. og 36. gr.

Þarfnast ekki skýringa.

Um 37. gr.

Gerð hefur verið grein fyrir hér að framan þeim breytingum, sem felast í þessari grein.

Um 38., 39., 40., 41., 42., 43., 44. og 45. gr.

Þarfnast eigi skýringa.